

Pessebre, pesseta, Pessoa

“Pessoa és un misteri. Però també són un misteri els pessebristes, la pesseta, el pessic, les pessigolles i els filòsofs pessimistes. Les enciclopèdies, fins i tot obertes per una sola pàgina, són una font inexhaurible de saviesa. Bones festes.”

Sopant fa uns dies a Elx, a l'Hotel del Cura, naturalment entre palmers, parlàvem de pessebres amb Manuel Rodríguez, que durant tants anys ha estat un magnífic alcalde. Quan al nostre país, entre persones civils, parlem de pessebres, volem dir aquella representació de l'estable de Betlem amb figures. Quan en parlen altres persones o en uns altres llocs, més a ponent, volen dir indefectiblement els beneficis que les administracions públicopolítiques reparteixen als amics. És cert que tot s'escampa i s'encomana, però ací encara la paraula “pessebrista” és exclusiva, gràcies a Déu, dels amants de les figuretes de Nadal. De manera, doncs, que jo volia fer un article sobre pessebres per adaptar-me a la mística d'aquest dies tan entranyables, etcètera, que suportem amb cíclica paciència, i més encara perquè amb Manuel Rodríguez havíem convingut en l'interès dels pessebres o betlems com a mostra de cultura popular: estables, cases, poblets, pastors, escenes domèstiques, ramats, el riu i els ànecs, molins, indumentària variada, i el caganer que venen a la fira de Santa Llúcia de Barcelona, i que enguany diu que té molt d'èxit amb la cara del senyor Aznar.

Llavors consulte l'Enciclopèdia, que diu, entre altres coses: “Nàpols fou un centre de tradició pessebrística molt important, i d'allà, gràcies a les relacions sobretot comercials que els Borbó hi mantenien, es difongué per la península ibèrica, i molt especialment a Catalunya”. O siga que els populars, catalaníssims (i valencianíssims) pessebres els portà, com qui diu, el rei Carles III, vés per on. I més endavant, sobre el “pessebrisme”, l'Enciclopèdia diu: “Finalment, Barcelona organitzà el Primer Congrés Pessebrista Internacional el 1952, i fou fundada la Universalis Foederatio Praesebristica, que aglutina totes les entitats pessebristes del món”. Això era, si no vaig errat, per l'època del Congrés Eucarístic, una mica abans dels Jocs Olímpics. I després Pau Casals estrenà a Acapulco l'oratori *El Pessebre* que, segons la musicòloga Montserrat Albet, és la partitura catalana més difosa mundialment.

Llavors, quan ja em llançava a especular sobre els pessebres, la cultura i el tercer mil·len-

ni, veig que la paraula següent, a l'Enciclopèdia, és “pesseta”. Distracció inevitable: a qui no li interessa la pesseta? Diu. “Unitat monetària de l'estat espanyol dividida en 100 cèntims, adoptada l'any 1868 pel govern provisional a iniciativa del ministre d'Hisenda Laureà Figuerola, i establerta pel decret del 19 d'octubre. Tenia un mòdul de 23 mil·límetres i un pes de cinc grams”. Cinc grams de plata una pesseta, i això per decret d'un economista i polític català, moderadament republicà, que manava una miqueta a Madrid. I durà, amb cinc grams de plata, fins a la Segona República. Després vingué la *rubia* de Franco, que també ha durat dècades infinites, i que ara desapareix de la circulació legal per deixar pas a la pesseta sense pes, la insignificància de la moneda metàl·lica, el quasi nores previ a la inexistència. Tot s'explica, tot s'entén, tot s'acaba.

Tampoc la pesseta dóna per més visions nadalengues, i a continuació ve la paraula “pessic”: “premuda d'una porció de pell feta amb el dit polze i un altre”. Immediatament ve “pessigar”, amb un exemple: “*Va pessigar-la a la cuixa i li va fer un blau*” (qui triava els exemples, i quines imatges li pujaven del subconscient?: per què havia de fer un blau a la pobra noia?). Després ve “pessigolles”: “sensació experimentada en certs indrets del cos, en ser estimulats lleugerament pel tacte”. La definició ja és una delícia. Després ve “pessimisme”: “doctrina o convicció filosòfiques segons les quals el món no és susceptible de perfeccionament substancial de cap mena, o l'existència humana manca de sentit fonamental”. I veloçment arribem a Pessoa, Fernando (1888-1935), que en vida només va publicar un llibre en portuguès, *Mensagem* (1934), “poemes de nacionalisme místic, profecia de futura grandesa lusitana”. Qui sap quins motius tenia per al pessimisme radical, per fabricar-se falsos autors paral·lels amb nom i vida pròpia, i per guardar al calaix tot allò que no foren poemes patriòtics. Pessoa és un misteri. Però també són un misteri els pessebristes, la pesseta, el pessic, les pessigolles i els filòsofs pessimistes. Les enciclopèdies, fins i tot obertes per una sola pàgina, són una font inexhaurible de saviesa. Bones festes.